

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ
TÉMATA

**Právní postavení osob zadržovaných na vojenské základně Guantánamo
- rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ze dne 29.6. 2006 -**

(5/2006)

Martin Kavěna LL.B., B.C.L.

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických č. 05-184	
<i>Salim Ahmed Hamdan, navrhovatel v. Donald H. Rumsfeld, ministr obrany, a další</i> ve věci odvolání navrhovatele proti rozhodnutí odvolacího soudu pro obvod distriktu Kolumbie	
Datum:	29.6. 2006
Zdroj:	Nejvyšší soud Spojených států amerických
Předmět sporu:	Navrhovatel je vězněn jakožto příslušník teroristické organizace Al-Kajda na americké základně Guantánamo a měl být souzen před zvláštní vojenskou komisí ustavenou prezidentem USA. Nejvyšší soud zkoumal, zda prezident USA měl pravomoc takovouto komisi zřídit a zda procesní pravidla pro řízení před komisí porušují vnitrostátní právo USA nebo Ženevské úmluvy. Nejvyšší soud vyhověl žádosti obžalovaného a rozhodl, že procesní pravidla pro řízení před zvláštní vojenskou komisí porušují vnitrostátní právo USA i čl. 3 Ženevských úmluv.
Web:	http://www.supremecourtus.gov/opinions/05pdf/05-184.pdf

Shrnutí skutkového stavu:

Navrhovatel, který je občanem Jemenu, byl zadržen americkou vojenskou jednotkou na území Afghánistánu a jakožto domnělý příslušník teroristické organizace Al-Kajda, byl převezen a zadržen na vojenské základně USA v zálivu Guantánamo. V roce 2003 rozhodl prezident USA o zahájení trestního stíhání navrhovatele před zvláštní vojenskou komisí, kterou za tímto účelem ustavil¹. V roce 2004 byl navrhovatel obviněn z účasti na zločinném spolčení, které mělo za cíl připravovat teroristické útoky proti USA. Navrhovatel požádal příslušný soud prvního stupně o vydání příkazu k pozastavení trestního stíhání před zvláštní vojenskou komisí. Argumentoval, že jurisdikce jakékoli zvláštní vojenské komise, zřízené podle vnitrostátního práva USA, se může vztahovat jen na stíhání pachatelů válečných zločinů. Dále pak argumentoval, že procesní pravidla, která se vztahují na řízení před touto zvláštní vojenskou komisí, nesplňují požadavky ani vnitrostátního práva USA, ani čl. 3 Ženevských úmluv. Poté co Nejvyšší soud rozhodl, že o žádosti navrhovatele lze rozhodnout i před vynesením konečného rozsudku zvláštní vojenskou komisí, rozhodoval o výše zmíněných námitkách navrhovatele.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu - odůvodnění:***Pravomoc prezidenta USA zřízovat zvláštní vojenské komise:***

Nejvyšší soud dospěl k názoru, že ačkoli prezident USA může rozhodnout o zřízení vojenských komisí za účelem trestního stíhání osob zadržených v průběhu ozbrojeného konfliktu, *jurisdikce takovýchto komisí se může vztahovat jen na válečné zločiny*. Prezident USA nebyl zmocněn Kongresem k tomu, aby zřídil vojenské komise s širší působností. Nejvyšší soud se však nezabýval otázkou, zda trestný čin, ze kterého byl navrhovatel obžalován – tj. účast na zločinném spolčení - lze považovat za válečný zločin. Rozhodl, že i kdyby tomu tak bylo, trestní stíhání

¹ Military Order to govern the Detention, Treatment and Trial of Certain Non-Citizens in the War against Terrorism, 66. Fed. Reg. 57833, 13.11. 2001.

navrhovatele před zvláštní vojenskou komisí by nebylo možné z důvodu nezákonnosti procesních pravidel, která upravují průběh řízení před zvláštní vojenskou komisí².

Soulad procesních pravidel zvláštní vojenské komise s vnitrostátním právem USA a čl. 3 Ženevských úmluv:

Procesní pravidla stanoví, že předseda komise může rozhodnout o tom, že část jednání komise bude nepřístupná obžalovanému a jeho civilnímu obhájci. Předseda komise tak může rozhodnout, pokud důkazy, které mají být předloženy před komisí podléhají utajení jakožto utajované skutečnosti nebo úřední tajemství, pokud to vyžaduje bezpečnost svědků nebo pokud je to nutné z důvodu ochrany zpravodajských nebo policejních zdrojů a metod, resp. pokud je to nutné z důvodu národní bezpečnosti. Případný vojenský obhájce obžalovaného může být přítomen v rámci uzavřeného jednání komise, avšak nesmí obsah jednání sdělit svému klientovi. Procesní pravidla rovněž umožňují komisi vzít v úvahu jakékoli důkazy, které považuje za vhodné – tj. mohou být teoreticky předloženy i důkazy, které by v běžném trestněprávním řízení nebyly přípustné (např. doznání, které bylo obdrženo pod pohrůžkou násilí atd.). Z hlediska vnitrostátního práva USA se procesní pravidla, která se vztahují na jednání vojenských komisí, nesmí podstatným způsobem lišit od procesních pravidel, která se vztahují na jednání před vojenskými soudy, a proto jsou pravidla této vojenské komise neplatná.

Nejvyšší soud rovněž konstatoval, že procesní pravidla vojenské komise rovněž porušují čl. 3 Ženevských úmluv (článek je stejný ve všech čtyřech úmluvách z roku 1949³). Ačkoli Ženevské úmluvy obecně platí jen v případech mezinárodního konfliktu mezi smluvními státy, čl. 3 stanoví alespoň minimální požadavky na ochranu osob v případě tzv. „ozbrojeného konfliktu, který nemá mezinárodní ráz“:

Čl.3 Konflikty povahy jiné než mezinárodní

V případě ozbrojeného konfliktu, který nemá mezinárodní ráz a který vznikne na území některé z Vysokých smluvních stran, bude každá ze stran v konfliktu zavázána řídit se při nejmenším těmito ustanoveními:

1. S osobami, které se přímo neúčastní nepřátelství, včetně příslušníků ozbrojených sil, kteří složili zbraň, a osob, které byly vyřazeny z boje nemocí, zraněním, zadržením nebo jakoukoli jinou příčinou, bude se za všech okolností zacházet lidsky, bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování založeného na rase, barvě, náboženství či víře, pohlaví, rodu či majetku nebo na jakémkoli jiném obdobném znaku.

Proto jsou a zůstávají zakázány v každé době a na každém místě, pokud jde o osoby nahoře zmíněné:

- a) útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení,
- b) braní rukojmí,
- c) útoky proti osobní důstojnosti, zejména ponižující a pokořující zacházení,
- d) odsouzení a vykonání popravky bez předchozího rozsudku vynesenoho řádně ustaveným soudem, poskytujícím soudní záruky uznané civilizovanými národy za nezbytné.

2. Ranění a nemocní budou sebráni a ošetřeni.

---

² Procesní pravidla pro zvláštní vojenskou komisí stanovil ministr obrany ve svém rozhodnutí *Commission Order No. 1* ze dne 21.3. 2002, web: <<http://www.defenselink.mil/news/Mar2002/d20020321ord.pdf>>.

³ V ČR: *Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 65/1954 Sb., ze dne 15.12. 1954, o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949. na ochranu obětí války.*

Nestranná lidumilná organizace, jako je Mezinárodní komitét Červeného kříže, může nabídnouti své služby stranám v konfliktu.

Strany v konfliktu se mimo to vynasnaží, aby zvláštními dohodami byla uvedena v účinnost všechna ostatní ustanovení této úmluvy nebo jejich část.

Použití předchozích ustanovení nebude mít vliv na právní postavení stran v konfliktu.

Vláda USA nepřipouštěla, že by se čl. 3 Ženevských úmluv mohl vztahovat i na současný konflikt mezi USA a teroristickou organizací Al-Kajda, vzhledem k tomu, že tento konflikt přesahuje hranice jednoho státu, zatímco čl. 3 se vztahuje jen na konflikty, které nemají mezinárodní ráz. Stejně tak vláda USA odmítala aplikaci ostatních pravidel Ženevských úmluv na tento konflikt s tím, že Al-Kajda není smluvní stranou těchto úmluv. Nejvyšší soud však rozhodl, že konflikt, který nemá mezinárodní ráz (a na který se vztahuje čl. 3 Ženevských úmluv) je každý konflikt, který není mezistátní. Je nepodstatné, zda konflikt mezi USA a Al-Kajdou přesahuje zeměpisné hranice jednoho státu – podstatné je, že konflikt nemá mezistátní charakter. Nejvyšší soud pak rozhodl, že procesní pravidla pro řízení před zvláštní vojenskou komisí jsou v rozporu s čl. 3 odst. 1 písm. d) Ženevských úmluv. Tento článek zakazuje „odsouzení a vykonání popravky bez předchozího rozsudku vynesenoho řádně ustaveným soudem, poskytujícím soudní záruky uznané civilizovanými národy za nezbytné.“ Nejvyšší soud zkoumal, zda zvláštní vojenská komise může být považována za „řádně ustavený soud“ ve smyslu tohoto článku, a dospěl k názoru, že článek 3 vyžaduje, aby zvláštní vojenská komise byla alespoň ustavena způsobem, který odpovídá standardním postupům v civilizovaných státech. Zda tomu tak bylo v daném případě však nerozhodl, jelikož rozhodl, že procesní pravidla, která se vztahují na jednání zvláštní vojenské komise v daném případě neposkytují „soudní záruky uznané civilizovanými národy za nezbytné“. Tato pravidla, která umožňují uzavřít soudní řízení (i pokud jde o obžalovaného a jeho civilního obhájce) porušují základní a téměř univerzálně aplikovanou zásadu, že obžalovaný má právo seznámit se se všemi důkazy, které jsou proti němu předkládány.